

pisu § 2 odst. 2 úpadk. řádu stanoviti zvláštní lhůtu pro výmaz poznámky zahájení vyrovnacího řízení. (Viz pamětní spis str. 172.)

Čís. 7486.

Postoupený dlužník nemůže, jakmile mu byl postupník oznámen, provéstí započtení proti postupiteli s účinností pro postupníka ohledně vzájemné pohledávky, jež mu proti postupiteli vznikla do oznámení o postupu.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1927, Rv I 1984/26.)

František H. postoupil pohledávku, přisouzenou mu právoplatně proti žalující bance, dne 29. října 1925 žalovanému. Ještě téhož dne byla žalující banka o postupu vyrozuměna. Na to se žalující banka vyrovnala s Františkem H-em započtením vzájemné pohledávky banky za Františkem H. Žalovaný vedl proti žalující bance exekuci, za níž došel úhrady postoupeného peníze. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalující banka na žalovaném vrácení peníze vydobytého exekucí, odůvodňujíc žalobní nárok onou úmluvou o započtení. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Jest nesporno, že žalobou vymáhaná pohledávka byla Františkem H-em, jemuž nesporně za žalobkyní příslušela podle rozsudku nejvyššího soudu ze dne 7. října 1925, postoupena žalovanému dne 29. října 1925. Tímto dnem nastal podle § 1392 obč. zák. její převod na žalovaného, jenž stal se takto novým věřitelem žalobkyně jako dlužnice. Postupem vystoupila pohledávka z majetku Františka H-a a stala se součástí jmění žalovaného. Hotovost postupní smlouvy jako smlouvy konsensuální byla uskutečněna již souhlasným projevem vůle obou stran, Františka H-a jako postupitele a žalovaného jako postupníka (§ 869 obč. zák.). K hotovosti postupní smlouvy se nevyžaduje ani souhlasu postoupeného dlužníka, ani jeho vyrozumění o postupu. Je tedy lhostejno, zda právní zástupce žalobkyně jako postoupené dlužnice s oznámeným mu postupem souhlasil a na vědomí jej přijal čili nic. Zpravení dlužníka o postupu má podle § 1395 obč. zák. jen ten právní význam, že dlužník, pokud mu postupník není znám, jest oprávněn prvním věřiteli zaplatiti nebo jinak se s ním vyrovnati. Názor tento jest uznáván všeobecně za správný, v literatuře i stále judikatuře. Jakmile tedy žalobkyni (jejímu právnímu zástupci), byla žalovaným nesporně dne 29. října 1925 podána zpráva o postupu zažalované nyní pohledávky, nebyla již žalobkyně podle § 1395 obč. zák. oprávněna vyrovnati se s Františkem H-em jako prvním věřitelem v příčině postoupené pohledávky započtením na svou vzájemnou pohledávku, kterou proti němu tvrdí. Proto bylo také zbytečno, by první soud připouštěl důkazy o tom, zda tato tvrzená vzájemná pohledávka jí skutečně náleží po právu čili nic. Nehledíc k tomu, zda tato vzájemná pohledávka, které žalovaný upírá likvidnost, hodí se k započtení podle § 1438 obč. zák., budiž zdůrazněno, že započtení nenastává samo sebou již střetnutím se vzájemných pohledávek, nýbrž že k jeho uskutečnění jest třeba projevu vůle k tomu čelící, t. j. tak ře-

čené kompenzační vůle. Účinky započtení vztahují se ovšem nazpět k době, kdy se započítatelné pohledávky střetly (*ex tunc*), vzájemné zrušení nastane však teprve projevem vůle dlužníkovy, že používá práva k započtení. Toto hledisko právní hájí jak nauka, tak i praxe (sr. na př. rozhodnutí čís. 2168 sb. n. s.). Slova »o sobě« v § 1438 obč. zák. naznačují jen zpětné účinky započtení a mělo to jimi býti vyjádřeno stejně jako v právu římském vyjadřovala to věta: »*Ipso jure kompensatur.*« Náležela-li tedy žalobkyni, jak tvrdí, za Františkem H-em již v době vzniku jeho pohledávky, o kterou v tomto sporu jde, vzájemná pohledávka ji daleko převyšující, nenastalo tím ještě zrušení, poněvadž žalobkyně neprojevila do okamžiku, kdy František H. svou pohledávku žalovanému postoupil (29. října 1925) kompenzační vůle. Pro tento nedostatek právní účinky započtení, t. j. zrušení vzájemných pohledávek tedy nastati nemohly. Že účinky ty nemohly býti přivoděny projevem kompenzační vůle učiněným až po postupu, jest jasno, neboť od tohoto okamžiku nenáležela již pohledávka, předmět započtení tvořící, věřiteli (dlužníku žalobkyně) Františku H-ovi, nýbrž žalovanému, proti němuž však žalobkyně žádné pohledávky si nečinila. Z řečeného plyne, že žaloba o vrácení částky, kterou žalovaný jako cesionář Františka H-a na žalobkyni nesporně před podáním žaloby této exekučně vydobyl, není odůvodněna.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Po stránce právní vytýká dovolatelka napadenému rozsudku, že v něm nebyla řešena pro tento spor prý rozhodná otázka, zda může postoupený dlužník po tom, když mu byl postup již notifikován, postupníkovi platně namítnouti na započtení pohledávku, která mu před notifikací postupu vznikla proti postupiteli a ohledně níž před notifikací postupu projev k započtení směřující neučinil. Než o tuto otázku se v souzeném případě nejedná. Dle spisů, zvláště podle obsahu žaloby, nejde zde o námitku započtení proti postupníku, neboť žalobkyně podle vlastního přednesu jako postoupený dlužník proti žalovanému jako postupníku projevu k započtení směřujícího neučinila, nýbrž tento projev učinila jen proti postupiteli po uskutečnění postupu, totiž po oznámení postupu pohledávky postupitele na postupníka. Jedná se tudíž o otázku, zda postoupený dlužník může po té, když mu postupník byl oznámen, provést započtení proti postupiteli s účinností pro postupníka co do vzájemné pohledávky, jež mu proti postupiteli vznikla v době dříve oznámení postupu. Že započtení může provést proti postupníkovi, o tom nelze při znění § 1396 obč. zák. vážně pochybovati a je to též v písemnictví a soudnictví uznáváno (srovnej rozh. čís. 5396). Ale není předpisu, z něhož by plynula účinnost tohoto započtení pro postupníka, když bylo učiněno proti postupiteli. Proti její účinnosti svědčí úvaha, že postoupená pohledávka přechází postupem ze jmění postupitelova do jmění postupníkovy, takže postupitel nemůže s ní, ježto netvoří již část jeho

jmění, nýbrž z něho byla vyloučena, již nijak nakládati a že ani třetí osoby nemohou z ní dojíti ukojení svých nároků proti postupiteli, když jeho jměním již není. Plyne to z druhé věty § 1395 obč. zák. Podle něho je dlužník jen, pokud mu příjemce není znám, oprávněn, prvnému věřiteli (postupiteli) zaplatiti nebo jinak se s ním vyrovnati. Tím je dlužníkovi zakázáno, by dluh, jakmile se mu postup stal známým, přivedl k zániku právním jednáním s postupitelem jako původním věřitelem. Zákon mluví sice výslovně jen o zaplacení nebo vyrovnání s ním, ale nelze seznati, proč by dlužníkovi mělo býti dovoleno, přivoditi zánik postoupené pohledávky k újmě postupníkovi některým jiným právním jednáním. Názor tu hájený zastává též Krasnopolski ve svém »Obligationsrecht« v § 51 str. 272 k § 1396 obč. zák. pravě, že postoupený dlužník může postupníkovi namítati započtení, jež proti postupiteli provedl bezelstně, třebaže po postupu, ale před oznámením o něm. Podle toho nezanikla postoupená pohledávka započtením kompensací, provedeným s postupitelem. Započtení proti postupníkovi v době, než došel zaplacení, žalobkyně podle vlastního přednesu neprovedla, ačkoli k tomu měla hojně příležitosti a času. Bylať již postupitelovým dopisem ze dne 29. října 1925, na nějž odpověděla dopisem ze dne 31. října 1925, o postupu zpravena a postoupená pohledávka byla postupníkovi zaplacená poštovním úřadem šekovým v Praze teprve 10. listopadu 1925. Zda bylo žalobkyni způsobem, jímž se žalovaný exekučně domáhal zaplacení postoupené pohledávky, znemožněno, by se proti exekuci a proti zaplacení bránila opoziční žalobou, jak dovolání tvrdí, je lhostejno v tomto sporu, v němž se žalobkyně nedomáhá náhrady škody žalovaným zaviněné zmařením opoziční žaloby, nýbrž se domáhá vrácení částky, již žalovaný exekučně vydobyl prý až po té, když vymáhaná pohledávka byla již zanikla započtením. Žalobkyně opominula, ačkoli z výměru z 6. listopadu 1925 musila seznati, že ani František H. ani žalovaný nedbají jejího neuznání postupu, alespoň po té použití práva jí podle § 1396 obč. zák. patřícího a nevznesla proti postupníkovi námitku započtení na pohledávku, jí vzniklou proti postupiteli před postupem. Postoupená pohledávka tudíž až do skutečného, poštovním šekovým úřadem provedeného zaplacení započtením nezanikla. A proto také neobstojí ani základ žaloby, že žalovaný si exekučně vydobyl pohledávku již zaniklou a tudíž je prý povinen vydobytou částku vrátiti.

Čís. 7487.

Cizí osoba nemá nároku, by byla ustanovena opatrovníkem osoby zbavené svéprávnosti, tím méně má oprávnění stěžovati si do usnesení, jímž byl zamítnut její návrh, by byla ustanovena opatrovníkem.

(Rozh. ze dne 10. listopadu 1927, R I 819/27.)

Soud první stolice zamítl žádost Václava Š-a, by byl ustanoven opatrovníkem Jana S-a, jenž byl pro duševní chorobu zbaven úplně svéprávnosti. Rekursní soud nevyhověl rekursu Václava Š-a.